

Санацією боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство є система заходів щодо відновлення платоспроможності, котрі здійснюються засновником чи власником майна або органом, що уповноважений управляти боржником. Досудова санація запроваджує більш простий, лояльний та дешевший механізм виведення боржника зі стану неплатоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2019. 10 трав. (№ 19). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#top> (дата звернення: 09.04.2021).
2. Бутирська І.А. Правовий статус учасників справи про банкрутство: монографія. Чернівці: Технодрук, 2017. 184 с.
3. Гичун М.Д. Банкрутство державних підприємств у світлі законодавчих реформ. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 216-220
4. Жуков С. ВС пояснив, чим досудова санація ліпша за інші процедури банкрутства. URL: <https://bankruptcy-ua.com/articles/14479>
5. Фонова О. Маєш борги? Йди до суду: суддя про Кодекс з банкрутства. URL: https://jurliga.ligazakon.net/ua/analytics/190447_mash-borgi-ydi-do-sudu-suddya-pro-kodeks-z-bankrutstva

УДК 336.279:347.736

Вакуленко Є. В.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
заступник Голови НПП РА Київської області,
м. Київ, Україна*

ТРАНСПОРЕТНІСТЬ ПРОЦЕДУР – ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО ЗАХИСТУ СТОРІН В СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО

В Україні триває реформа системи банкрутства. Через існуючі прогалини в регулюванні, відсутність сталої судової практики з окремих проблемних питань, які виникають під час провадження у справах про банкрутство Україна займає дуже низьку позицію в рейтингу інвестиційної привабливості Doing Business в сегменті розв’язання неплатоспроможності (146-е місце в 2020 році). [1]

В Україні в середньому лише 8% коштів повертається кредиторам порівняно з 90% у Фінляндії, а ефективність законодавчого захисту є досить низькою. Ефективність законодавчого захисту прямопропорційно залежить від прозорості процедур які регулюють процеси в сфері банкрутства. [2]

Інститут неплатоспроможності та банкрутства є дуже важливим для ринкової економіки нашої країни. Законодавство про банкрутство має на меті врегулювання умов та порядку відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів.

Кодекс України з процедур банкрутства, який було набув чинності в жовтні 2018 року та введений в дію з травня 2019 року, є вже четвертою спробою законодавця з моменту незалежності України суттєво змінити законодавство про банкрутство. Введення в дію даного кодексу стало певним викликом для суддів господарських судів, що розглядають справи про банкрутство, та всієї юридичної спільноти. З впровадженням в дію нового кодексу законодавство у сфері банкрутства мало стати більш прогнозованим, зрозумілим і відповідати світовим принципам інституту неплатоспроможності та банкрутства, що досягається в першу чергу саме через прозорість процедур банкрутства.

Практика застосування показує, як нам здається, що деякі аспекти в процесі розгляду справ про банкрутство дозволяють досить неоднозначне тлумачення окремих законодавчих норм.

Творчий колектив, який працював над створенням Кодексу ставив собі за мету зробити процедури в банкрутстві більш прозорими а за рахунок нововведень покращити позиції України в світових рейтингах.

Серед новел Кодексу України з процедур банкрутства, можна визначити такі:

1. Встановлено особливості дії мораторію в процедурі банкрутства на задоволення вимог забезпечених кредиторів – дія мораторію припиняється автоматично після спливу 170 календарних днів з дня введення процедури розпорядження майном, якщо господарським судом протягом цього часу не було винесено постанову про визнання боржника банкрутом або ухвалу про введення процедури санації;

2. Визначено умови солідарної відповідальності керівника боржника та субсидіарної відповідальності третіх осіб у зв'язку з доведенням боржника до банкрутства;

3. Повна концентрація майнових спорів за участю боржника саме у справі про банкрутство;

4. Авансування основної винагороди арбітражного керуючого заявником (боржником або кредитором). Чітке визначення підстав відсторонення арбітражного керуючого та повна свобода у його відстороненні без наявності підстав для комітету кредиторів;

5. Після порушення провадження у справі про банкрутство арешт майна боржника застосовується виключно господарським судом у межах справи про банкрутство;

6. Провадження у справі про банкрутство юридичної особи не підлягає зупиненню;

7. Суттєво збільшені особливі «банкрутські» підстави для визнання недійсними правочинів боржника;

8. Можливість забезпечених кредиторів частково відмовитися від забезпечених вимог і зробити їх конкурсними;

9. Вимоги заявлені після 30 денного строку не вважаються погашеними, вони задовольняються в порядку черговості, такі кредитори є конкурсними, однак не мають права вирішального голосу на зборах та комітеті кредиторів;

10. Чітке розмежування компетенції зборів кредиторів та комітету кредиторів щодо введення наступної процедури у справі про банкрутство;

11. Ліквідатор зобов'язаний діяти і доводити свою повноту дій для виявлення і повернення активів боржника;

12. Закриття провадження у справі про банкрутство, якщо господарським судом не встановлені ознаки неплатоспроможності боржника;

13. Запровадження інституту банкрутства фізичних осіб.

Всі вище перелічені новели банкрутного законодавства направлені саме на забезпечення як прозорості процесу відновлення платоспроможності боржника так і на процеси направлені на уникнення корупційних ризиків з метою задоволення як можна більшої кількості кредиторських вимог.

Проте, практика свідчить про численні приклади використання процедури банкрутства з метою протиправного заволодіння активами підприємства боржника та позбавити кредиторів можливостей задовольнити свої вимоги. Процедура банкрутства в наших реаліях, на превеликий жаль, досить часто використовується як механізм рейдерських атак. Позбавитися цього ганебного явища можливо лише через забезпечення транспарентності процедур банкрутства.

Стаття 1 Кодексу України з процедур банкрутства значно розширює коло учасників справи про банкрутство, зокрема розрізняє такі групи як,

- сторони у справі про банкрутство;
- учасники у справі про банкрутство.

Сторонами у справі про банкрутство згідно Кодексу , є – конкурсні кредитори (представник комітету кредиторів), забезпечені кредитори, боржник (банкрут).

Учасниками справи про банкрутство є – сторони, арбітражний керуючий, державний орган з питань банкрутства, Фонд державного майна України, представник органу місцевого самоврядування, представник працівників боржника, уповноважена особа засновників (учасників, акціонерів) боржника, а також у випадках, передбачених цим Кодексом інші учасники справи про банкрутство, щодо прав або обов'язків яких існує спір.

Нововведення, впроваджені Кодексом України з процедур банкрутства, направлені на досягнення прозорості під час здійснення будь-яких дій в процедурі банкрутства, що в свою чергу врівноважує як права кредиторів на звернення стягнення на майно боржника, так і права боржника по відновленню його платоспроможності. Прозорість процедури стягнення саме в провадженні про банкрутство дає можливість забезпечити права не лише забезпечених кредиторів а і в тому числі конкурсних за рахунок майна, що перебувало в заставі (іпотеці).

Проте, неоднозначність трактування деяких положень в окремих статтях, зокрема п.8 ст.41 Кодексу, викликає ряд неузгодженостей під час їх застосування. Є непоодинокі випадки коли застосування позасудового порядку стягнення наносить пряму шкоду як інтересам боржника так і інтересам конкурсних кредиторів.

Процедура проведена в позасудовий порядок не дозволяє зробити цей процес прозорим для інших учасників провадження про банкрутство, оскільки відбувається поза межами такого провадження і без судового нагляду (контролю).

На нашу думку, відсутність прямої заборони такого стягнення в позасудовий порядок, спонукає зацікавленого забезпеченого кредитора до порушенням основного принципу транспарентності процедур в банкрутстві, закладеного авторами Кодексу.

Метою проведення даного заходу є висвітлення проблем, які існують в практиці застосування процедур банкрутства, обговорення та напрацювання сталих підходів в окремих спірних питаннях.

Список використаних джерел:

1. Doing Business 2020 — Україна: рейтинг, показники, ключові зміни. Baker Tilly Ukraine URL: <https://bakertilly.ua/news/id47799>.
2. Л. Грабован “Правовий статус кредиторів у Кодексі України з процедур банкрутства” [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://od.arbitr.gov.ua/sud5017/pres-centr/news/831057/>
3. Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей / За загальною редакцією д.ю.н., судді Верховного Суду С. В. Жукова. К.: Алерта, 2019. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Jukov_Zbirka_Bankrut_v2_191007_out.pdf
4. Кодекс України з процедур банкрутства (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 19, ст.74) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
5. Цивільний Кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

УДК 347.736

Гаврилюк О. О.,

*кандидат юридичних наук,
науковий консультант відділу забезпечення роботи
секретаря та суддів судової палати
управління забезпечення роботи судової палати
для розгляду справ про банкрутство
секретаріату Касаційного господарського суду
апарату Верховного Суду
м. Київ, Україна*